

og nú helt mamman hann vera blivnan vitleysan, men Benito lítli bað hana ongan ótta bera: »Eg fyrirleiki meg til tann dagin, tá míni orð fara at fáa alt Italia at skelva.«

Hansara snarsinni og maktgirnd hjálptu honum væl at koma sær fram í tí hurlivasa, sum valdaði í Italia eftir fyrra heimsbardaga. Hann varð ríkin úr skúlanum, av tí at hann hevði stungið ein flokksfelaga við knívi. Í 1922 skipaðu hann og fasistar hansara fyrri tí gitnu »hergonguni móti Róm« og noyddu kongin, Vittorio Emanuele III, at útnefna eina fasistiska stjórn, og frá tí degi gjørdist Mussolini Il Duce (fórarin) og orð hansara vóru lóg í Italia.

EIN RÓMVERSKUR CÆSAR

Tey fyrstu árin vann hann ein sigrin fyrri og annan eftir, tók alt Abessinía sum tað var og skipaði eitt nýtt »rómverskt heimsveldi«, meðan 400.000 reddir róptu frá sær sjálvum »Duce! Duce!« Men nú var alt hetta farið fyrri skeytið, malið sundur í meldurstreyminum frá øðrum heimsbardaga. Í Norðafrika var herur hansara knasaður og bæði flogvápnið og herflotin nógv skerd. Nú vóru flogfær farin at bumba Róm og tvær vikur frammanundan — hin 9. juli 1943 — vóru herlið hjá teimum sameindu farin á land á Sicilia.

TOSAÐI Í TVEIR TÍMAR

Nú fór Mussolini undir eina einrøðu, sum vardi í nærum tveir tímar. Við ljómleysari rødd royndi hann at rættvisgera samgonguna við Týskland og leiðslu sína av bardaganum, kom við einari

rúgvu av hagtølum og reknaði øll tey ráevnini upp, sum Italia hevði flutt inn úr Týsklandi síðani 1940. Eisini reypaði hann av framleiðsluni hjá vápnaiðnaðinum hesar seinastu 31 mánaðirnar, hóast tann beiski sannleikin var tann, at ítalski herurin einans átti 2 vápnaðar divisjónir eftir. Flogvápnið var minkað niður í 200 flogfær, og herflotin vágaði sær ikki út í rúman sjógv longur. Og nú fór Mussolini bráðliga at tosa um týðningarleys viðurskipti, sum einki høvdu við málið at gera.

Mussolini var longu ein liðugur maður. Tá Italia og Týskland noyddust at gevast í Norðafrika var hann farin í summarbústað sín at búgva. Har fekk hann ein stóran part av døgnum at ganga við at sita og klippa blaðgreinir út og strika undir setningar við reyðum og bláum. Hesin áður so bráði og viljasterki maðurin kundi nú drála í vikur at taka týðningarmiklar avgerðir.

GRANDI TEKUR ORÐIÐ

Meðan Mussolini stóð og vavdi við síni fløktu einrøðu, sátu ráðslimirnir og tutlaðu sínámillum. Grandi sat sum á glóðum. Hann hevði bert samráðst um viðurskiptini við 14 av ráðslimunum, av teimum høvdu teir 12 sett navnið undir ta dagsskrá, sum lá á borðinum framman fyrri honum. Endiliga slapp hann framat at siga nøkur orð. Nú ráddi um at vera maður, høvið fór kanska ongantíð at koma aftur. Hann fór á fótur.

»Ítalska fólkið varð svikið av Mussolini,« helt hann fyrri. »Hann var tað, sum rak okkum í føvningin á Hitler. Hann dróg okkum upp í henda bardaga, sum býðir ítalska fólkinum imóti og

sum tað púrt ongan áhuga hevur fyrri.«

Kvørt var sum í grevini inni í tí stóru hollini. Menn vildu illa trúgva tí, teir hoyrdu. Kundi tað bera til, at nakar tordi at siga Mussolini sum var og sleppa frá tí við lívinum? Il Duce sat so saman-hoknaður á stóli sínum við hondini upp fyrri eyguni. Ikki so mikið sum ein rørsla boðaði frá, hvat hann mundi halda.

Grandi hevði fingurin ákærandi á lofti móti honum. »Eg fari at vera opinskáraður og siga beint sum er! Italia var longu fokið tann dagin, tygum settu tann gullsnóraða marsjallhattin á høvdið. Leggið hasar tápuligu fjaðrarnar, tygum pynta tygum við, frá tygum og gerist aftur okkara Mussolini!«

Grandi tosaði í ein heilan tíma. Síðani høvdu aðrir orðið, men fáir vóru teir, sum mæltu imóti dagsskránni hjá Grandi. Á midnátt helt Mussolini, at teir skuldu slíta fundin og seta hann aftur morgunin eftir, men hesum tók Grandi harðliga til orða imóti. »Nei!« helt hann fyrri. »Vit mugu taka eina avgerð og tað beint í kvøld. Eg krevji, at atkvøtt verður um málið!«

So varð fundurin slitin í eitt korter. Meðan hesin stutti steðgurin var, fekk Grandi nakrar undirskriftir aftrat, so at tær nú vóru 19 í tali.

So sessaðust ráðslimirnir aftur við fundarborðið og Mussolini bað um orðið. Og hesa ferðina nýtti hann alla sína tungusnild, segði seg vilja taka alla ábyrgdina av, at Italia var farið upp í kriggið. So talaði hann um alt tað, sum hann hevði gjørt hesi 20 árin og helt fyrri, at hann, nú hann var farin um tey trýsinstjúgu »kanska átti at umhuga at enda hetta undursama ævintýrið.« Men sum frá leið kom sjálvsálit hansara aftur og hann risnaði á málinum. »Eg fari ikki frá!« rópti hann. »Kongur og ítalska fólkið eru í parti við mær. Í morgin fari eg at siga kongi frá hesum fundi, og tá lystir meg at siggja, hvat fer at verða gjørt við teir, sum hava sett seg upp imóti mær her í kvøld!«

»Hann kemur við hótum!« rópti Grandi. »Hann ætlar sær at noyða okkum til at velja ímillum trúskapin, vit einaferð høvdu imóti honum, og kærleika okkara til Italia, og her kann eingin ivi vera. Vit velja Italia!«

»TYGUM HAVA DRIPIÐ FASISM-UNA!«

Síðani fór stórráðið at atkvøða. Grandi kendi ta hørðu og isakøldu hondgranatina

Benito Mussolini — Il Duce — og viðhaldsmenn hansara, tær sonevndu »svørtuskjúrurnar« í Róm í 1922

aftrat beininum á sær og aftur kom hesin óttin á hann um, at Il Duce fór at lata teir allar handtaka.

Allir biðaðu alspenitir, meðan atkvøðurnar vórðu upptaldar og einki orðið varð talað. Hetta tóktist ongan enda at fáa. Endiliga kom so úrslitið: »Nítjan ja-atkvøður, sjei nei-atkvøður og ein atkvøðuseðil blankur.« Ein

av ráðslimunum hevði sett sitt egna uppskot fram til dagsskrá.

Mussolini reistist hálvvegis upp av stólinum. »Uppskotið hjá Gandi er samtykt,« segði hann. »Fundurin er lokin.« So vendi hann sær móti Grandi, og eygu hansara logaðu av hatri. »Tygum hava dripið fasismuna!« helt hann fyrri.

Framhald

Mussolini í vælmaktini. Her vitjar hann saman við Badoglio marsjalli ítalska hersetingarliðið í Suðurfraklandi

Ein brosandí Franco generalur aftan á at Hitler og Mussolini hava hjálpt honum til valdið í Spanía